

ผู้ใดจะกล่าวหา หรือฟ้องร้อง พระมหากษัตริย์ ในทางใดๆ มิได้

ข้อถกเถียงว่าด้วย "ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้อง
พระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้" ในรัฐธรรมนูญ 2492¹

สมชาย ปรีชาศิลป์กุล

บทคัดย่อ

บทบัญญัติว่าด้วยการห้ามฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรก
ในรัฐธรรมนูญ 2492 โดยก่อนหน้ารัฐธรรมนูญฉบับนี้จะมีแต่บทบัญญัติที่กำหนดไว้ว่า
พระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะและล่วงละเมิดมิได้เท่านั้น
การเพิ่มบทบัญญัติห้ามการฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ได้กลายเป็นต้นแบบให้กับ
รัฐธรรมนูญ แทบทุกฉบับในเวลาต่อมา ซึ่งจะมีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกับที่อยู่
ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับนี้

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในรัฐธรรมนูญ 2492 จึงมีความหมายที่สำคัญ
ในประวัติศาสตร์ของรัฐธรรมนูญไทย ซึ่งในกระบวนการจัดทำบทบัญญัติดังกล่าว
ของรัฐสภาได้มีการให้คำอธิบาย การโต้แย้ง การนิยามความหมายของสถาบัน
พระมหากษัตริย์ว่าจะดำรงอย่างไรภายใต้รูปแบบการปกครองแบบรัฐสภา จะพบว่า
มีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางอันแสดงให้เห็นว่าแนวความคิดดังกล่าวยังไม่ได้

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากงานวิจัยเรื่อง ข้อถกเถียงว่าด้วยสถาบันกษัตริย์ในองค์การจัดทำรัฐธรรมนูญ
ของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 - 2550 ของผู้เขียนที่กำลังอยู่ในระหว่างการทำโครงการ ซึ่งเป็นความพยายาม
ที่จะพิจารณาและอธิบายเกี่ยวกับการก่อตัวขึ้นของสถานะของสถาบันกษัตริย์ในรัฐธรรมนูญของไทยใน
แง่มุมต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อสังคมการเมืองว่ามีการให้ความหมาย ข้อถกเถียง การช่วงชิงความหมายและ
การสร้างยอมรับ นับตั้งแต่การเริ่มต้นความเปลี่ยนแปลง มาจนกระทั่งกลายเป็น "ความจริง" ที่ฝังอยู่ใน
รัฐธรรมนูญ ของไทยได้อย่างไร

เป็นที่ยอมรับกัน อย่างแพร่หลายแต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในรัฐสภาจะประกอบด้วยกลุ่มที่เป็นฝ่ายอนุรักษ์-นิยมเจ้าเป็นส่วนใหญ่ก็ตาม

คำสำคัญ: รัฐธรรมนูญ, พระมหากษัตริย์, อันล่วงละเมิดมิได้

Abstract

The provision to restrict accusation against the King has first emerged in the Constitution of Siam B.E.2492. However, before this provision, the Constitution only put the King in the position of revered worship and shall not be violated. After adding the clause restricting any accusation to the King, this restriction became a model for the constitutions afterward. Even, the latest Constitution also had a similar clause.

This change in the Constitution of Siam B.E. 2492 has a substantial meaning in the history of Thai constitutions. In the drafting process, the Parliament had important argument and debate to the meaning of the monarch and its position under the Parliamentary system. From a study, the argument on this issue still stimulated widespread discussion. Hence, this disagreement demonstrated a concept about the King's status was still vague; even though, there were both conservatives and royalists as a majority in the Parliament at that time.

Keywords: Constitution, Monarchy, Inviolable

อันล่วงละเมิดมิได้และการห้ามฟ้องคดีต่อพระมหากษัตริย์

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยในหมวดของพระมหากษัตริย์ อันเป็นที่คุ้นเคยกันเป็นอย่างดีมาตราหนึ่งก็คือบทบัญญัติที่ว่าด้วยสถานะของพระมหากษัตริย์ที่ดำรงอยู่ในฐานะที่ผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้ ซึ่งการกำหนดให้พระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะดังกล่าวก็จะมีกำหนด ว่าบุคคลใดจะกล่าวหาหรือ

ฟ้องร้องดำเนินคดีต่อพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้ บทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวได้ปรากฏสืบเนื่องต่อมาในรัฐธรรมนูญจน กลายเป็นเสมือนหนึ่งหลักการสำคัญของหมวดพระมหากษัตริย์ที่ไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือขาดหายไป

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวมานี้ มิใช่เป็นสิ่งที่ควบคุมมากับรัฐธรรมนูญของไทยนับตั้งแต่เริ่มต้นรัฐธรรมนูญฉบับแรก (พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองสยามชั่วคราว 2475) หากแต่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในรัฐธรรมนูญ 2492

โดยทั้งนี้ หากพิจารณาถึงบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กำหนดถึงการให้ความคุ้มครองต่อสถานะของพระมหากษัตริย์ในห้วงเวลาก่อนหน้ารัฐธรรมนูญ 2492 มีดังต่อไปนี้

ในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว 2475

"มาตรา 6 กษัตริย์จะถูกฟ้องร้องคดีอาชญาภัยยังโรงศาลไม่ได้ เป็นหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรจะวินิจฉัย"

แต่ต่อมาภายหลัง รัฐธรรมนูญ 2475 อันเป็นรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นการพยายามในการประนีประนอมระหว่างฝ่ายนิยมเจ้ากับฝ่ายคณะราษฎร ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในประเด็นดังกล่าว ดังต่อไปนี้

"มาตรา 3 องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้"

ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 3 ของรัฐธรรมนูญ 2475 ก็ได้สืบเนื่องต่อกันมาในคราวที่มีการจัดทำรัฐธรรมนูญ 2489 ขึ้นใช้บังคับ และแม้กระทั่งภายหลังจากการรัฐประหารและการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2490 ก็ยังคงมีข้อความในลักษณะเช่นเดียวกันอยู่

ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสถานะ "อันล่วงละเมิดมิได้" ของพระมหากษัตริย์ ด้วยการบัญญัติข้อความห้ามการกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใดๆ ต่อพระมหากษัตริย์ได้ปรากฏขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรกในรัฐธรรมนูญ 2492 โดยในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เพิ่มมาตราขึ้นอีก 1 มาตราเป็นการเฉพาะในมาตราถัดไปโดยมีเนื้อหา ดังนี้

"มาตรา 5 องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้"

"มาตรา 6 ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้"

บทบัญญัติในมาตรา 6 ว่าด้วยการห้ามกล่าวหาและฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ นับเป็นความเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรว่าบุคคลใดๆ จะฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ไม่ได้อย่างชัดเจน อันมีความแตกต่างไปจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้าซึ่งปรากฏแต่เพียงบทบัญญัติในส่วนของสถานะอันล่วงละเมิดมิได้ โดยไม่ได้มีบทบัญญัติห้ามการฟ้องร้องคดีต่อพระมหากษัตริย์แต่อย่างใด และหากย้อนกลับไปถึงพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองสยาม 2475 ก็จะไม่พบความแตกต่างอย่างสำคัญ แม้ว่าจะมีบทบัญญัติห้ามการฟ้องร้องพระมหากษัตริย์เอาไว้เช่นในรัฐธรรมนูญ 2492 แต่ตามมาตรา 11 "กษัตริย์อาจถูกกล่าวหาทางอาญาได้ (ทางแพ่งไม่ได้กล่าวถึง)"² แต่จะถูกฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลไม่ได้ โดยเป็นหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรที่จะทำการวินิจฉัย เพราะฉะนั้นสภาผู้แทนราษฎรจึงมีอำนาจตุลาการอยู่ด้วย ในกรณีวินิจฉัยข้อกล่าวหาต่อกษัตริย์³ บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ 2492 ซึ่งห้ามการกล่าวหาหรือการฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ จึงนับว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญ ในรัฐธรรมนูญของไทย เพราะได้กลายเป็นบรรทัดฐานที่ดำรงอยู่ในรัฐธรรมนูญไทยมาอย่างต่อเนื่อง

โดยรัฐธรรมนูญทุกฉบับที่ได้มีการประกาศใช้ในภายหลังจากนั้นก็ล้วนแต่มีบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวเอาไว้ทุกฉบับ นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญ 2492 สืบเนื่องมาจนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญ 2550 (ยกเว้นเพียงรัฐธรรมนูญ 2502 เพียง

² คำอธิบายข้อความสำคัญบางอย่างในบทกฎหมายที่ได้นำลงในหนังสือนิติสารณ แผนกกฎหมาย ปีที่ 3 เล่ม 4 (ประจำเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช 2475) หน้า 455 บทความนี้ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียนแต่อย่างใด และทางกลุ่มนิติราษฎร์ได้นำมาเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของกลุ่มและสันนิษฐานว่าผู้เขียนคือ เตือน บุณนาท หรือไพโรจน์ ชัยนาม แต่ในเว็บไซต์ของห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภาระบุว่าปริติ พนมยงค์ เป็นผู้เขียน ดูรายละเอียดใน ทินกฤต นุตวงษ์, "คำอธิบายพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ฉบับปฐมฤกษ์แห่งสยาม", ใน **วารสารนิติสังคมศาสตร์** 5(2) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2555), 5-6.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5-6.

ฉบับเดียวที่มีบทบัญญัติเฉพาะสถานอันล่วงละเมิดมิได้ แต่ไม่มีการกำหนดห้ามฟ้องพระมหากษัตริย์บัญญัติไว้) อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวนี้อาจมีรายละเอียดแตกต่างกันไปใน 3 รูปแบบ⁴ คือ รูปแบบที่หนึ่ง เป็นการบัญญัติไว้ใน 2 มาตรา ตามที่ได้ปรากฏในรัฐธรรมนูญ 2492 รูปแบบที่สอง เป็นการนำเอาบทบัญญัติดังกล่าวมารวมอยู่ในมาตราเดียว รูปแบบที่สาม เป็นการรวมบทบัญญัติดังกล่าวไว้มาตราเดียว แต่ได้มีการแยกไว้คนละวรรค แต่ถึงแม้จะมีรายละเอียดที่ต่างกันอยู่บ้างแต่เนื้อหาโดยรวมของบทบัญญัติในส่วนนี้ก็ไม่ได้มีความแตกต่างกัน ดังนั้น ผลในทางกฎหมายของบทบัญญัติดังกล่าวจึงย่อมต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน การปรากฏตัวของบทบัญญัติดังกล่าวจึงย่อมสะท้อนถึงการยอมรับถึงความชอบธรรมในการดำรงอยู่ของสถานะอันล่วงละเมิดมิได้ และการห้ามฟ้องคดีต่อพระมหากษัตริย์ให้กลายเป็นเสมือนหนึ่ง "สถาบัน" ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ในรัฐธรรมนูญไทย

อย่างไรก็ตาม สำหรับจุดมุ่งหมายของบทความนี้ได้ต้องการถกเถียงถึงความหมายของบทบัญญัติดังกล่าวว่ามีขอบเขตกว้างขวางเพียงใด หรือมีความสอดคล้องกับแนวความคิดของสถาบันกษัตริย์ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ บทความนี้ต้องการพิจารณาถึงข้อถกเถียงในการประชุมของวุฒิสภาในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ 2492 ซึ่งได้มีการจัดทำและเสนอให้รัฐสภาพิจารณาก่อนประกาศใช้ โดยในร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ปรากฏบทบัญญัติว่าด้วยการห้ามกล่าวหาและฟ้องคดีต่อพระมหากษัตริย์เป็นครั้งแรก บทบัญญัติที่แตกต่างไปจากเดิมนี้ย่อมทำให้ต้องมีการอธิบาย ความเห็นสนับสนุนและโต้แย้งจากฝ่ายต่างๆ ว่าแต่ละฝ่ายมีความเข้าใจอย่างไรต่อบทบัญญัติที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ และความเปลี่ยนแปลงนี้ได้กลายเป็นบทบัญญัติอันถาวรต่อมาในภายหลังก็น่าจะมีการยกเลิกและจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่อีกหลายครั้งจวบจนกระทั่งรัฐธรรมนูญ 2550

⁴ ปิยนุตร แสงกนกกุล, "องค์กษัตริย์ไม่อาจถูกละเมิดได้คืออะไร" ใน **ฟ้าเดียวกัน** 10(1) (มกราคม - มิถุนายน 2555), 50 - 51. ในบทความนี้ ปิยนุตรมุ่งพิจารณาถึงสถานะ "อันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะล่วงละเมิดมิได้" รวมไปกับบทบัญญัติใน ส่วนของการห้ามฟ้องคดีต่อพระมหากษัตริย์ และได้แบ่งกลุ่มของบทบัญญัติดังกล่าวในรัฐธรรมนูญออกเป็น 5 กลุ่ม

องค์กรจัดทำรัฐธรรมนูญที่ "ตาย" ไปด้วยรอยัลลิสต์

ภายหลังการรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน 2490 คณะรัฐประหารได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) 2490 ซึ่งได้กำหนดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญและต้องร่างรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จใน 180 วัน เมื่อร่างรัฐธรรมนูญเสร็จให้เสนอร่างรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภาเพื่อทำการพิจารณา เพราะฉะนั้น องค์กรที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดทำรัฐธรรมนูญ 2492 จะประกอบด้วยสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นองค์กรจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และรัฐสภาซึ่งจะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญก่อนที่จะได้มีการประกาศใช้

แม้ว่าการรัฐประหารในคราวนี้ จะเกิดขึ้นได้เพราะความร่วมมือกันระหว่างคณะรัฐประหารกับกลุ่มรอยัลลิสต์ แต่สถานการณ์ดังกล่าวก็เป็นเพียงความร่วมมือกันเพียงชั่วคราวเพื่อกำจัดกลุ่มอำนาจของปรีดี พนมยงค์ ออกไปจากวงจรรอำนาจทางการเมือง เมื่อสามารถจัดรัฐบาลภายใต้อิทธิพลของกลุ่มปรีดีออกไปจากการเมือง สถานการณ์ทางการเมืองภายหลังการรัฐประหาร 2490 ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาในช่วงชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างคณะรัฐประหารที่นำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับกลุ่มรอยัลลิสต์ที่นำโดยนายควง อภัยวงศ์ และพรรคประชาธิปัตย์ โดยทางกลุ่มรอยัลลิสต์มีความปรารถนาที่จะร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดสรรอำนาจทางการเมืองให้แก่สถาบันกษัตริย์และกลุ่มของพวกตน⁵ กระบวนการในการจัดทำรัฐธรรมนูญเป็นช่องทางสำคัญ ซึ่งทางฝ่ายกลุ่มรอยัลลิสต์ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการเขียนรัฐธรรมนูญในการสถาปนาอำนาจทางการเมืองให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากอิทธิพลของกลุ่มที่ปรากฏอยู่ทั้งในสภาร่างรัฐธรรมนูญและรัฐสภา อันเป็นองค์กรที่มีบทบาทอย่างสำคัญในการให้กำเนิดรัฐธรรมนูญ 2492 ขึ้น

โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวน 40 คน ซึ่งในจำนวนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ 40 คน มีบุคคลซึ่งถูกจัดว่าเป็นฝ่ายพรรคประชาธิปัตย์ 22 คน และ 12 คน เป็นฝ่ายขุนนางเก่าที่มีทัศนคติใกล้เคียงกับพรรคประชาธิปัตย์

⁵ ฌูลเฟล โจจิง, การเมืองไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2491-2500) (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2552), หน้า 71.

ส่วนอีก 6 คน เป็นฝ่ายอื่น คือนายหยุด แสงอุทัย ขุนประเสริฐศุภมาตรา พล.ท. จีรวิชาติ สงคราม นายเกษม ดำรงกุล และนายเพียร ราชธรรมนิเทศ โดยมีฝ่ายคณะรัฐประหารเพียงคนเดียวคือ พ.อ. กำนัน จานงภูมิเวท ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งในสายของพรรคสหชีพแนวรัฐธรรมนูญ ซึ่งสนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ไม่ได้รับเลือกเลย⁶ สภาร่างรัฐธรรมนูญประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2491 และได้เลือกเจ้าพระยาศรัทธาภิเษก เป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ พระยาอรอดการีย์นิพนธ์ เป็นรองประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ และนายหยุด แสงอุทัย เป็นเลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ⁷ และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ อันเป็นกลไกสำคัญต่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งประกอบไปด้วยขุนนางในระบอบเก่ากับนักกฎหมายที่อยู่ในกลุ่มรอยัลลิสต์เป็นส่วนใหญ่⁸ เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งพบว่าส่วนใหญ่มาจากกลุ่มที่มีแนวความคิดในทางการเมืองแบบอนุรักษ-นิยมเจ้า หรือเป็น "กลุ่มรอยัลลิสต์" ที่ต้องการสนับสนุนให้สถาบันกษัตริย์กลับมามีบทบาทสำคัญในทางการเมือง

สำหรับในส่วนของรัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่จะทำหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญที่ทางสภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำมานั้นจะประกอบไปด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร สำหรับวุฒิสภา สมาชิกจะเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญ 2490 ส่วนสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากกาเลือกตั้งเมื่อ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 โดยพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือก 53 ที่นั่ง พรรคประชาชน 12 ที่นั่ง พรรคธรรมาธิปัตย์ 5 ที่นั่ง และผู้สมัครอิสระไม่สังกัดพรรค 30 ที่นั่ง เพราะฉะนั้น พรรคประชาธิปัตย์จึงมีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ก็ถูกบังคับให้ลาออกจากตำแหน่งภายในระยะเวลา

⁶ สุราชัย ยัมประเสริฐ, แผนชิงชาติไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมานพันธ์, 2534), หน้า 235.

⁷ รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 13 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2492 วันศุกร์ที่ 14 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 46.

⁸ คณะกรรมการพิจารณา ร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยเจ้าพระยาศรัทธาภิเษก ประธาน พระยาศรัทธาภิเษก พระยาอรอดการีย์นิพนธ์ ม.ร.ว. เสณีย์ ปราโมช พระยาเทพวิฑูร หลวงประกอบนิติสาร สุวิเศษ พันธเศรษฐ เพียร ราชธรรมนิเทศ และหยุด แสงอุทัย เป็นเลขานุการ

เดือนเศษ⁹ โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทนอย่างไรก็ตาม ในการต่อสู้ทางการเมืองครั้งนี้ไม่ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรจึงยังคงสามารถทำหน้าที่ต่อไป ซึ่งทางรัฐสภาอันประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ดำเนินการให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กระบวนการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ 2492 จึงกระทำในรัฐสภาที่ "ดาราดาษ" ไปด้วยกลุ่มรอยัลลิสต์ทั้งในวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร¹⁰

การจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้แย่งชิงอำนาจทางการเมือง โดยกลุ่มรอยัลลิสต์ เป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญและเลือกใช้เป็นเครื่องมือในการสถาปนา ระบอบการเมืองตามความต้องการของตนด้วยการกีดกันกลุ่มคณะรัฐประหาร และเพื่อให้พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจในการเมืองเพิ่มมากขึ้น บทบัญญัติต่างๆ ในรัฐธรรมนูญ 2492 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของพระมหากษัตริย์จึงเป็นความเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากความตั้งใจของกลุ่มรอยัลลิสต์ที่มีอิทธิพลอยู่อย่างมากทั้งในสภาร่างรัฐธรรมนูญและในรัฐสภา

อย่างไรก็ตาม แม้ฝ่ายรอยัลลิสต์จะมีอิทธิพลอย่างมาก แต่เมื่อร่างรัฐธรรมนูญเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาซึ่งประกอบไปด้วยฝ่ายที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป ก็ได้ทำให้เกิดการโต้แย้ง หักล้าง หรือความเห็นที่ไม่ได้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกันกับความเห็นของทางฝ่ายรอยัลลิสต์ ความพยายามในการให้คำอธิบาย การสร้างความหมาย ในระหว่างการถกเถียงระหว่างฝ่ายต่างๆ ในรัฐสภาในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญย่อมสามารถสะท้อนให้เห็นแนวความคิดอุดมการณ์ หรือกรอบความคิดที่มีอิทธิพลอยู่ในห้วงเวลานั้นๆ ได้อย่างรอบด้านมากขึ้น

โดยการประชุมของรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ 2492 ได้เริ่มประชุมกันเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2492 เมื่อพิจารณาครบทุกหมวดก็ได้มีการลงมติเห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในวันที่ 28 มกราคม 2492 รวมเป็นเวลาในการ

⁹ บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ, ชีวิตประวัติดุริยการปกครองและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475-2520 เอกสารทางวิชาการหมายเลข 607 (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550), หน้า 60.

¹⁰ ฤทธิพล ไจจิ่ง, การเมืองไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใต้ระบอบโลกของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2491-2500) (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2552), หน้า 85.

พิจารณาของรัฐสภาประมาณครึ่งเดือน และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2492

"เหมือนกับเล่นละครแล้วไปใส่ชุด"

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าก่อนหน้ารัฐธรรมนูญ 2492 ไม่มีบทบัญญัติในลักษณะเช่นนี้ถูกเขียนขึ้น ดังนั้น การพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ 2492 มาตรา 6 ที่ว่าด้วยการห้ามผู้ใดกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ จึงถือได้ว่าเป็นการปรากฏตัวครั้งแรกของบทบัญญัติที่ห้ามฟ้อง พระมหากษัตริย์อันมีความแตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญที่ได้เคยมีการประกาศใช้มาก่อนหน้า การเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้นำมาซึ่งคำถามว่าจะส่งผลกระทบต่อหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อันเป็นประเด็นคำถามที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

สมบูรณ เดชสุภา ได้ตั้งคำถามว่า

"คือในมาตรา 6 นั้น ข้าพเจ้าข้องใจเหลือเกินที่ทุกรัฐธรรมนูญไม่เคยมีเขียนไว้อย่างนั้นเลย ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการที่เขียนรัฐธรรมนูญดังมาตรา 6 นี้แหละ อำนาจอธิปไตยของปวงชนชาวไทยจะหมดสิ้นเสื่อมลงไปไม่ช้า"¹¹

พันโท พโยม จุลานนท์ ได้อภิปรายในประเด็นว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวจะขัดต่อหลักความเสมอภาคของบุคคล

"อย่างมาตรา 6 ได้มีการอภิปรายกันมาแล้วในเรื่องที่ว่าผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้ อันนี้ข้าพเจ้าใคร่จะชี้ให้เห็นว่ามันขัดกับหมวด 1 มาตรา 27 ที่บอกว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย ข้าพเจ้าข้องใจว่าก็เมื่อเช่นนี้แล้วทำไมพระมหากษัตริย์ไม่ใช่ชาวไทยอย่างนั้นหรือ ถ้าอย่างนั้นก็เอาแบบญี่ปุ่นซิ พระมหากษัตริย์สืบสันตติวงศ์มาจากดวงอาทิตย์ ถ้าเช่นนั้นข้าพเจ้าก็ยอมรับว่า

¹¹ สมบูรณ เดชสุภา (ปราจีนบุรี), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 15 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2492 วันจันทร์ที่ 17 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 222.

ไม่ใช่คนธรรมดา และความจริง มาตรา 5 ก็บัญญัติอยู่แล้วและรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ ก็ไม่ได้เคยบัญญัติฟ้องร้องในทางใดๆ มิได้ข้าพเจ้าใครจะขอตั้งข้อสงสัยแก้อันหนึ่งว่า การสืบราชสันตติวงศ์นั้นย่อมสืบลงมาเป็นลำดับ แต่หากว่าในราชตระกูลนั้น บังเอิญท่านผู้นั้นได้กระทำความผิดกฎหมายอาญาขึ้นก่อน แต่คดียังไม่ได้มีการฟ้องร้องแต่บังเอิญได้ถูกสถาปนาขึ้นครองราชย์บัลลังก์ขึ้นมาแล้ว การฟ้องร้องการกระทำความผิดก่อนเสวยราชย์ก็ฟ้องร้องไม่ได้ เพราะเป็นพระมหากษัตริย์ เช่นนี้ข้าพเจ้าเห็นว่ามันขัดกัน ข้าพเจ้าตำหนิว่าการที่เราวางหลักเพื่อปลอบใจประชาชนไว้ให้ลืมนึกว่าบุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมาย ฐานันดรศักดิ์ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นประชาชนเชื่อว่าต่อไปนี้เราเท่ากันหมด แต่ความจริงในหมวด 2 ยกให้พระมหากษัตริย์เป็นบุคคลที่จตุติมาจากสวรรค์¹²

แต่สำหรับสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีบทบาทต่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ได้ให้การสนับสนุนในการเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวไว้

หลวงประกอบนิติสาร ได้อธิบายเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยอันมีลักษณะเฉพาะที่ไม่ให้สิทธิแก่บุตรในการฟ้องบุพการี (หรือที่เรียกว่า "คดีอุทลุม") ด้วยการอธิบายว่าพระมหากษัตริย์ก็เปรียบเสมือนพ่อของคนไทย 18 ล้านคน ดังนั้นพระมหากษัตริย์ก็จึงควรอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถถูกฟ้องเป็นคดีด้วยกัน

"ท่านตั้งข้อสงสัยว่าทำไมคนธรรมดาถึงฟ้องกันได้ พระเจ้าแผ่นดินไม่ให้ฟ้อง สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน ข้าพเจ้าพูดวันก่อนแล้ว ต้องเทิดทูนไว้เป็นพิเศษ มิฉะนั้นเอาพระเจ้าแผ่นดินมาเกลือกกลั้วกันแล้วในทำนองฟ้องพระเจ้าแผ่นดินหมิ่นประมาทในศาลอย่างที่ผ่านมาแล้วเป็นอย่างไร ทีนี้ถ้าเทียบกับคนธรรมดาซึ่งท่านที่อยู่ในที่นี้เป็นบิดามารดามีบุตรมีหลาน ท่านไปดูกฎหมายเดี๋ยวนี้ กฎหมายไทยซึ่งแปลกที่สุดในโลกเหมือนกัน ลูกฟ้องพ่อไม่ได้ฟ้องแม่ไม่ได้ กฎหมาย

¹² พันโท พโยม จุลานนท์ (เพ็ชรบุรี), "รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 14 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492" ใน วันเสาร์ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 144.

บอกไว้แบบนี้ ท่านจะทำได้ท่านต้องไปหาอัยการบอกว่าบิดามารดาท่านชมเชย ถ้าไปหาอัยการฯ ฟ้องให้ท่านก็ได้ ไม่ฟ้องก็ได้ นั่นเสมอกับคนอื่นหรือไม่ ทีนี้พระมหากษัตริย์เป็นใคร พระมหากษัตริย์เป็นพ่อของคน 18 ล้านคน เรายอมให้คน 18 ล้านคน เป็นลูกฟ้องพ่อหรืออย่างไร สมาชิกรัฐสภานั่งในที่นี้คงทราบดีว่าตนเคยเสมอกับคนนอกหรือไม่ พระมหากษัตริย์ก็เป็นสถาบันอันหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกับรัฐสภาสถาบันเหมือนกัน สถาบันได้เอกสิทธิ์ในการทำไปด้วยดีของสถาบันฉันใด พระมหากษัตริย์ก็ควรจะได้เอกสิทธิ์เพื่อนำไปด้วยดีซึ่งสถาบันของท่านฉันนั้น"¹³

พระยาศรีธรรมราช ได้ให้ความเห็นสนับสนุน

"ถ้าตราบไตรรัฐธรรมนูญทุกฉบับเราว่าเราเคารพสักการะแต่พระเจ้าอยู่หัวเราที่สุด แต่ในขณะที่เดียวกันเราบอกว่าควรจะมีวิพากษ์วิจารณ์พระเจ้าแผ่นดินได้ก็เสด็จเลยอย่างนั้นก็ไปตราเป็นกฎหมายในฐานวิพากษ์วิจารณ์ และใครจะวิพากษ์วิจารณ์พระเจ้าแผ่นดินไม่ได้ รัฐมนตรีคนหนึ่งซึ่งเป็นหมอกฎหมายด้วย บอกว่าพระเจ้าแผ่นดินจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ถ้าถูกวิพากษ์วิจารณ์ก็เสด็จเลย เพราะฉะนั้นเมื่อดูความจริงแล้วเราจับหลักกันดีกว่าเราต้องการให้รัฐธรรมนูญมันคงตามธรรมดาอย่างพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษก็ยังมีพระราชอำนาจอยู่ แต่ท่านไม่ใช่เพราะเขาตีกันหมดแล้ว ถ้าเราตีเมื่อไรท่านก็คงโยนคืนให้เราหมด"¹⁴

อย่างไรก็ตาม เสรี อิศรางกูร ณ อยุธยา ได้โต้แย้งการเปรียบเทียบพระมหากษัตริย์เป็นบิดาของคนไทยไว้อย่างน่าสนใจ ด้วยการอ้างอิงไปถึงระบอบการปกครองว่าอาจเป็นไปได้ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เท่านั้น

"คุณหลวงประกอบฯ ท่านบอกว่า พระมหากษัตริย์เปรียบเหมือน

¹³ หลวงประกอบนิติสาร (สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 14 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันเสาร์ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 155.

¹⁴ พระยาศรีธรรมราช (สมาชิกวุฒิสภา), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 14 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันเสาร์ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 163.

บิดาของคนทั้ง 18 ล้าน ถ้าหากว่าคำพูดเช่นนี้ ถ้าพูดในสมัยพ่อขุนรามคำแหงก็พอสมควรอยู่ แต่ถ้าหากว่ามาใช้ในสภาระบอบประชาธิปไตยแล้วนั้น ข้าพเจ้าขอคัดค้านพระมหากษัตริย์ เราจะถือว่าเป็นพ่อบ้านพ่อเมืองเป็นพ่อของประชาชน 18 ล้าน ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย และโดยเฉพาะถ้าเป็นพ่อข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าไม่ยอม"¹⁵

การให้เหตุผลในการสนับสนุนบทบัญญัติการห้ามบุคคลฟ้องคดีที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การชี้ให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ประเทศต่างๆ ซึ่งมีรูปแบบของระบบรัฐสภาและยังคงมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขต่างก็มีบทบัญญัติในลักษณะดังกล่าวนี้ รวมทั้งการอ้างอิงถึงคำอธิบายของนักกฎหมายที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศมาเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

โดยพระยาอรรถการีย์นิพนธ์ ให้ความเห็นว่า

"คือมาตรา 6 ที่บัญญัติว่า 'ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้' ความจริงแม้ว่าจะไม่ได้บัญญัติไว้ เราก็มาใช้ความในมาตรา 5 ซึ่งมีความว่า 'ผู้ใดจะละเมิดพระมหากษัตริย์มิได้' นี่ก็เป็นการคุ้มครองที่ดี ที่จะไม่ให้บุคคลฟ้องร้องพระมหากษัตริย์อยู่แล้วเพราะเหตุว่าในการฟ้องร้องพระมหากษัตริย์นั้น จำจะต้องกล่าวในฟ้องซึ่งจะเป็นเหตุให้พระมหากษัตริย์ต้องรับผิดชอบ จะต้องกล่าวถึงการกระทำอันไม่ชอบไม่ควร นี่ก็เป็นการละเมิด ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ตีความไว้แล้วโดยอาศัยเหตุที่ว่าพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะนี้เอง ว่าผู้ใดจะกล่าวฟ้องร้องไม่ได้ แต่อยู่ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้นำมาบัญญัติไว้ให้ชัดเจน และเพื่อที่จะให้เป็นไปตามที่ รัฐธรรมนูญของประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้บัญญัติกฎหมายไว้แล้ว คือเป็นต้นว่า ประเทศสวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ค"¹⁶

¹⁵ เสรี อิศรางกูร ณ อยุธยา (บุรีรัมย์), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 14 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2492 วันเสาร์ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 175.

และเสนีย์ ปราโมช ให้ความเห็นสนับสนุนพร้อมกับการให้คำอธิบายว่า แม้กระทั่งพระมหากษัตริย์เอาเป็นมายังรัฐมนตรีตามก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

"ในเบื้องต้นเราจะต้องพิจารณาเสียก่อนว่ารัฐธรรมนูญนี้เราจะเอาอย่างไร ทางสภาร่างรัฐธรรมนูญเข้าใจว่าแบบที่เป็นอยู่ในประเทศไทยเวลานี้คือแบบพระเจ้าแผ่นดินอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทีนี้เมื่อเราปรับระบอบมาแล้ว เราต้องรับสถาบันและหลักเกณฑ์ด้วย เราจะรับเมื่อตัวพระมหากษัตริย์ไม่มีเครื่องอุปกรณ์ต่างๆ หรือเหมือนกับเล่นละครแล้วไม่ใส่ชะฎา (ตัวสะกดตามรายงานการประชุม) แล้วจะเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นจึงต้องค้นคว้าหาหลักเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งจะต้องให้เข้าหลักที่เข้ารับหน้าที่ในระบอบซึ่งพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ว่ามีอะไรบ้าง นี่เป็นสาระสำคัญที่สุด เพราะเหตุว่าตามรัฐธรรมนูญที่บอกว่าพระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ นี่เป็นแก่นจะต้องมีบทบัญญัติให้เป็นแก่น ไม่ใช่ตรารัฐธรรมนูญหุๆ กันเล่นจะบอกว่าพระมหากษัตริย์ละเมิดมิได้ แต่มีการฟ้องร้องกันได้และจะเป็นที่เคารพสักการะอย่างไร สภาร่างรัฐธรรมนูญเข้าใจว่า บทเดิมนั้นฟ้องร้องไม่ได้ คือห้ามว่าผู้ใดจะละเมิดพระมหากษัตริย์ไม่ได้ทั้งทางอาญาทางแพ่งหรือจะให้เข้าคุกอะไรไม่ได้ นี่ข้าพเจ้ายืนยันด้วยบทกฎหมายอาญา ไตรเศษย์ (A.V. Dicey นักกฎหมายชาวอังกฤษซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำอธิบายเกี่ยวกับหลักนิติธรรมในแบบฉบับของอังกฤษ - ผู้เขียน) ซึ่งเป็นบรมครูของกฎหมายรัฐธรรมนูญ บอกว่าเขาเขียนว่ากฎหมาย อังกฤษไม่ได้ขีดเขียนไว้ แต่เป็นที่เข้าใจว่า ถ้าพระมหากษัตริย์วันหนึ่งเอาเป็นไก้มายังรัฐมนตรีตายคนหนึ่ง นายกรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบ พระมหากษัตริย์ไม่ต้อง

¹⁶ พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ (สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 14 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันเสาร์ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 184.

รับผิดชอบ แล้วฟ้องท่านไม่ได้ ทางแพ่งก็ไม่ได้ ทางอาญาก็ไม่ได้ ทำไม่จึงเป็นอย่างนั้น คือในระบอบที่มีพระมหากษัตริย์ ภายใต้รัฐธรรมนูญ จำเป็นอยู่เองที่ต้องเทิดทูน ไม่อย่างนั้นมิไว้ทำไม เสียเงินเสียทองทำไม โดยเฉพาะเมืองไทยคนยังไม่ลืมพระมหากษัตริย์"¹⁷

หากพิจารณาถึงการให้เหตุผลของฝ่ายที่คัดค้านของการมีบทบัญญัติ การห้ามบุคคลในการฟ้องคดีพระมหากษัตริย์จะพบว่าเป็นการให้คำอธิบายที่วางอยู่บนหลักการของระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวถึงหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย

ขณะที่กลุ่มผู้ซึ่งสนับสนุนให้มีบทบัญญัติคุ้มครองพระมหากษัตริย์จากการถูกฟ้องเป็นคดีในชั้นศาลจะให้เหตุผลใน 2 แง่มุม ด้านแรก เป็นการอ้างถึงลักษณะเฉพาะของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญต่อพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นพ่อของประชาชนทั้งประเทศ ประชาชนเปรียบเสมือนลูกของพระมหากษัตริย์ ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยที่ห้ามบุตรฟ้องบุพการีแล้ว ประชาชนก็จึงไม่ควรมีสิทธิในการฟ้องคดีต่อพระมหากษัตริย์เช่นกัน ด้านที่สอง เป็นการชี้ตัวอย่างในต่างประเทศที่มีระบอบการปกครองในระบบรัฐสภาและมีพระมหากษัตริย์ดำรงอยู่มาเป็นตัวแบบในการอ้างอิงถึงความชอบธรรมของบทบัญญัติดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้คำอธิบายของเสนีย์ ซึ่งอธิบายว่าเมื่อสังคมไทยรับเอาระบบรัฐสภาโดยมีพระมหากษัตริย์มาแล้วก็ย่อมต้องให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษแก่พระมหากษัตริย์ หากรับเอาระบบรัฐสภามาใช้แต่ไม่ให้มีการคุ้มครองพระมหากษัตริย์เป็นการเฉพาะก็จะเหมือนกับการเล่นละครแล้วไม่ได้ใส่ชฎา

"มันเป็นการแปลภาษาผิดพลาดก็ว่าได้"

ประเด็นข้อโต้แย้งต่อการห้ามฟ้องพระมหากษัตริย์ได้ถูกอภิปรายให้เห็นถึงในความเป็นจริงว่าพระมหากษัตริย์ก็สามารถมีนิติสัมพันธ์ทั้งในทาง

¹⁷ หม่อมราชวงศ์ เสณีย์ ปราโมช (กรรมาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 15 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันจันทร์ที่ 17 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 214-217.

ทรัพย์สิน ดังเช่นสิทธิในมรดกซึ่งอาจเป็นผู้รับมรดกที่อาจเกิดเป็นข้อพิพาทกับบุคคลอื่น หรือสามารถที่จะกระทำความผิดในทางอาญาได้เฉกเช่นบุคคลทั่วไป เช่น "ชัชรถยนต์ไปชนคนตาย" เป็นต้น เพราะฉะนั้น หากบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบไม่สามารถดำเนินการใดๆ ในทางกฎหมายได้ก็ "อาจทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมและทำให้องค์พระมหากษัตริย์ขาดความสักการะไป"

พระมณูภณวิมลศาสตร์ ได้อภิปรายถึงความไม่ยุติธรรมไว้ ดังนี้

"มาตรา 6 บอกว่า 'ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้' ข้าพเจ้าอยากจะทราบที่ท่านหมายความว่า ตามกฎหมาย บุคคลใดๆ มีสิทธิที่จะฟ้องร้องว่ากล่าวเกี่ยวแก่ทรัพย์สินในส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์แล้ว ย่อมถูกจำกัดห้ามมาตรานี้ ใช่หรือไม่ ตัวอย่างอาจจะมีได้ในทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เช่นเวลานี้พระมหากษัตริย์ก็มีทรัพย์สินอยู่มาก มีผู้จัดการดูแล ในการจัดการดูแลนั้นย่อมจะก่อให้เกิดสัญญาภักดีหรือทรัพย์สินนั้นจะมีความผิดในทางละเมิดกับผู้อื่นก็ติ อย่างนี้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง พระมหากษัตริย์ก็เป็นบุคคลย่อมจะมีสิทธิทางมรดก อาจจะได้รับมรดกจากผู้บุพการีอื่นๆ หรือผู้ที่เป็นญาติอาจจะได้สืบสายรับมรดกมา แต่ในเรื่องมรดกนี้อาจจะมีบุคคลอื่นซึ่งเขาก็อ้างว่ามีสิทธิเหมือนกัน ดังนี้เขาคงว่ากล่าวไม่ได้ว่า เพราะถูกจำกัดสิทธิตามมาตรา 6 ใช่หรือไม่ ถ้าหากว่าเป็นการใช้แล้ว ท่านผู้ร่างได้ระลึกหรือไม่ว่าองค์พระมหากษัตริย์นั้นในร่างรัฐธรรมนูญนี้เอง ท่านก็บอกว่าอยู่ในฐานะเป็นที่เคารพสักการะ ตามตัวอย่างที่ข้าพเจ้ากล่าวแล้ว ข้าพเจ้าเชื่อว่าคงจะไม่มีใครปฏิเสธว่า ย่อมเป็นความไม่ยุติธรรมต่อผู้ที่มีสิทธิที่จะว่ากล่าว ก็พระมหากษัตริย์ในระบอบรัฐธรรมนูญนั้นย่อมถือว่าทรงมีแต่พระคุณเท่านั้น ในทางพระเดชนั้นไม่ควรจะถวาย นอกจากนั้นยังถือว่าเป็นน้ำพุแห่งความยุติธรรม โฉนจึงมาจับทักทำให้เกิดความไม่ยุติธรรม และทำให้องค์พระมหากษัตริย์ขาดความสักการะไป"¹⁸

เสรี อิศรางกูร ณ อยุธยา ก็สนับสนุนถึงความรับผิดชอบที่พึงจะมีต่อบุคคลผู้เสียหายเอาไว้เช่นกัน

"ขอให้งงพลิกจงพลิกอ่านดูมาตรา 6 'ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้' เมื่อท่านได้ชี้แจงว่าอย่างนั้น กระผมเองยิ่งสงสัยในข้อนี้อยากจะให้ท่านชี้แจงได้ทราบอีกครั้งหนึ่ง ในฐานะที่กระผมเป็นทนายมาแล้วถึงจะไปฟ้องศาลก็ยกฟ้องในที่สุด เพราะฉะนั้นการที่บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ไม่ทรงรับผิดชอบใดๆ ทั้งหมดนั้น กระผมเองก็ยังไม่เสื่อมใส่นัก เพราะตามปกติในทางแพ่งนั้นควรที่จะให้พระองค์ท่านรับผิดชอบได้บ้างท่านบางกรณีเป็นต้น หากพระองค์ท่านขบถยนต์ไปชนคนตายอย่างนี้ ก็ชอบที่จะทำการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเพื่อทดแทนในการที่ต้องถูกรถทับตายไปอย่างนี้"¹⁹

ประเด็นข้อโต้แย้งในกรณีของการกระทำความผิดทางอาญาโดยพระมหากษัตริย์ ได้ถูกตั้งคำถามไม่เฉพาะเพียงในส่วนของคุณบุคคล ผู้ได้รับผลกระทบหรือเป็นความสัมพันธ์เฉพาะในลักษณะส่วนบุคคลเท่านั้น หากยังถูกอธิบายว่าการละเมิดที่ปราศจากการรับผิดชอบในทางกฎหมายจะเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย

ซึ่ง ยกเสียง เหมะภูติ มีความเห็นว่า

"ถ้าในสวนคดีอาญาซึ่งพระมหากษัตริย์ได้กระทำการละเมิดขึ้น ทำให้เขาเกิดการเสียหายอย่างนั้น บุคคลจะฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ได้หรือไม่ ถ้าฟ้องไม่ได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญนี้กลายเป็นว่าเป็นการที่ว่าไม่เหมาะสมที่จะเป็นประชาธิปไตย เป็นการเทิดพระมหากษัตริย์ให้อยู่เหนือรัฐธรรมนูญต่อไปอีก เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงว่าน่าจะทำให้บุคคลฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ที่เจตนา

¹⁸ พระมณูภาณวิมลศาสตร์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 13 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันศุกร์ที่ 14 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 119.

¹⁹ เสรี อิศรางกูร ณ อยุธยา (บุรีรัมย์), "รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 14 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันเสาร์ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 174.

จะทำให้เขาเสียหายได้ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา"²⁰

ขณะที่สมบูรณ เดชสุภา มีความเห็นเพิ่มมากขึ้นว่าจะเป็นการหนทางกลับไปสู่ "พระมหากษัตริย์อย่างแน่แท้"

"สมมติว่าพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งปกครองในระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญที่เราเถียงกันอยู่เวลานี้ แล้วมีนายกรัฐมนตรีนคนหนึ่งซึ่งขัดต่อพระราชอัธยาศัยของพระมหากษัตริย์ในระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่พอใจก็เกิดยิงทิ้งเสียอีกคนหนึ่งมาเป็นก็ยิงทิ้งอีก ถ้าให้ข้าพเจ้าเป็นนายกรัฐมนตรีน ข้าพเจ้าไม่เป็นแล้ว แล้วระบบอันนี้จะคืนกลับไปสู่พระมหากษัตริย์อย่างแน่แท้ ไม่มีปัญหา"²¹

แต่สำหรับฝ่ายที่ให้การสนับสนุนบทบัญญัติการห้ามฟ้องพระมหากษัตริย์ก็ได้ชี้แจงว่าในประเด็นเรื่องทรัพย์สินนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะฟ้องร้องกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการทรัพย์สินของพระมหากษัตริย์หรือในกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้กระทำความผิดทางอาญาก็เชื่อว่าเป็นไปไม่ได้ที่พระมหากษัตริย์จะทรง "ทอดทิ้ง" ประชาชน ดังความเห็นต่อไปนี้

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ ได้อธิบายในส่วนของการฟ้องร้องทางแพ่งว่าสามารถกระทำได้โดยดำเนินการกับหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรง

"ทั้งนี้ที่เราได้มีการตีความเห็นในสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น ครั้งหนึ่งที่ว่า ความในมาตราที่ว่าพระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะที่เคารพสักการะมีความหมายว่าจะฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้ด้วย กล่าวคือ ผู้ใดจะฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางอาญามีได้ ส่วนในทางแพ่ง ผู้ใดจะฟ้องร้องก็เกี่ยวข้องด้วยทางแพ่งแล้วก็ฟ้องร้องสำนักพระราชวัง นี่เป็นการตีความมาแล้วครั้งหนึ่ง

²⁰ ยกเสียง เหมะภูติ (ระนอง), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 13 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันศุกร์ที่ 14 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 124-125.

²¹ สมบูรณ เดชสุภา (ปราจีนบุรี), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 15 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันจันทร์ที่ 17 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 223.

ดังนี้ เพื่อความแน่นอนสภาร่างรัฐธรรมนูญจึงได้นำมาบัญญัติไม่ได้เป็นหลักฐานในรัฐธรรมนูญที่เดียว ที่ข้าพเจ้ากล่าวเมื่อกี้นี้เป็นแต่การตีความเท่านั้นจึงบัญญัติไว้ให้ชัดเจน ในฐานะที่พระมหากษัตริย์ซึ่งท่านทรงเป็นที่เคารพสักการะนั้น ผู้ใดจะฟ้องร้องมิได้ ที่ท่านมีความสงสัยว่าการที่บัญญัติเช่นนี้ก็ย่อมเป็นการตัดสิทธิ์คนภายนอกที่มีเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ ก็ไม่มีการฟ้องร้องได้นั้น ท่านคงจำได้ว่าเราได้ตรากฎหมายฉบับหนึ่งเมื่อเร็วๆ นี้คือ คดีที่จะฟ้องร้องเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ก็ให้ฟ้องร้องทรัพย์สินส่วนพระองค์ซึ่งได้ตั้งขึ้นตามกฎหมาย ส่วนทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินฝ่ายพระมหากษัตริย์คือไม่ใช่ทรัพย์สินส่วนพระองค์ตามกฎหมายก็มีอยู่แล้วว่าทรัพย์สินเหล่านั้นอยู่ในบังคับบัญชาของกระทรวงการคลังและมีสำนักงานทรัพย์สินตั้งขึ้นเพื่อจัดการในเรื่องนี้ ถ้ามีเรื่องเกี่ยวข้องประการใด กระทรวงการคลังหรือสำนักงานทรัพย์สินก็ย่อมจะเป็นหรือสำนักงานทรัพย์สินจะต้องเป็นของจำเลย²²

หลวงประภอบนิตินสาร ได้ให้ความเห็นว่าเมื่อศาลได้ตัดสินในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ การยินยอมให้ฟ้องพระมหากษัตริย์ได้ก็ย่อม "เป็นการแปลกประหลาดเหลือที่จะทนได้"

"ก็เป็นความจริงอย่างที่สมาชิกเข้าใจว่า ถ้าพระมหากษัตริย์เผด็จไปทำอะไร ซึ่งบุคคลผู้เสียหายเขาคิดว่าเป็นคดีอาญา จะเป็นหรือไม่เป็นก็ตาม ตามรัฐธรรมนูญนี้จะฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ไม่ได้ทางอาญาในข้อนี้ สภาร่างรัฐธรรมนูญหวังว่าสมาชิกทั้งหลายคงเข้าใจดีโดยไม่ต้องอธิบายยืดเยื้อว่า ศาลพิจารณาพิพากษาคดีในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ถ้าเรายอมให้ฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในศาลได้ คือพูดง่ายๆ คือให้ท่านเป็นจำเลย และศาลตัดสินในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ เป็นการวินิจฉัยพระมหากษัตริย์

²² พระยาอรรณการีย์นิพนธ์ (สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 13 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันศุกร์ที่ 14 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 120-121.

ซึ่งทรงกระทำการในพระปรมาภิไธย มันเป็นการแปลกประหลาดเหลือที่จะทนได้ และนอกจากนั้นถ้าพูดถึงฐานะที่จะประทับระครองไว้ซึ่งพระราชฐานะให้อยู่ในอันควรเทิดทูนแล้ว เราจำเป็นต้องเทิดทูนท่านไว้เหนือเกล้าฯ ไม่ให้ถูกระทบด้วยมลทินโทษอันใด²³

พระยาอรรณการีย์นิพนธ์ ก็ตระหนักถึงความเสียหายที่อาจบังเกิดขึ้นได้แก่บุคคลทั่วไป อย่างไรก็ตาม ในความเห็นของเขานั้นพระมหากษัตริย์ย่อมไม่ทอดทิ้งบุคคลดังกล่าว

"ส่วนที่เป็นปัญหาก็มี 2 กรณีเท่านั้น คือ คดีอาญากับกรณีละเมิดละเมิดนี้คือประทุษร้ายส่วนแพ่งที่เราเคยเรียกกันมาแต่ก่อนเฉพาะคดีอาญากับคดีละเมิดนั้นไม่ต้องสงสัยเลยว่า ในฟ้องนั้นจะต้องกล่าวถึงการกระทำของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการไม่ดีไม่งามต่างๆ เพื่อให้ท่านทรงรับผิดชอบเช่นนี้ เมื่อพระมหากษัตริย์เป็นบุคคลที่เราควรจะเคารพบูชาเป็นการสมควรหรือไม่ ที่จะให้เอกชนมาฟ้องในศาลของพระองค์ท่าน กล่าวว่าพระองค์ท่านทำอะไรไม่ดีเช่นนั้นท่านสมาชิกท่านเป็นห่วงถึงสิทธิของประชาชนว่าจะขาดเสียไปว่าฟ้องพระมหากษัตริย์ไม่ได้ แต่ว่าท่านกล่าวในนามของประชาชนแล้วท่านจะกล่าวได้โดยถูกต้องทีเดียวว่า ประชาชนไม่ต้องการเลยที่จะเห็นผู้ที่มาฟ้องพระมหากษัตริย์ในโรงศาล เฉพาะอย่างยิ่งในฟ้องขอให้ลงโทษพระองค์ท่านหรือขอให้พระองค์ชดใช้ค่าสินไหมเมื่อเช่นนี้คนไทยไม่มีผู้ใดต้องการเช่นนั้น ถ้าหากว่าจะมีกรณีละเมิดขึ้นพระมหากษัตริย์ยอมทรงไว้ซึ่งพระมหากษัตริย์แก่ปวงชน ตัวอย่างถ้าเพื่อท่านขั้บรถยนต์ไปชนเขาตายอย่างนี้ พระมหากษัตริย์จะทอดทิ้งบุคคลที่ได้รับความเสียหายเพราะพระองค์ท่านเช่นนั้น เป็นไปไม่ได้ อย่างนี้คนนั้นจะต้องได้รับชดใช้ค่าเสียหายเป็นของแน่เหลือเกิน นี่เป็นความประสงค์ของประชาชนไม่ต้องการให้มีชื่อพระมหากษัตริย์

²³ หลวงประภอบนิตินสาร (สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 13 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันศุกร์ที่ 14 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 129-130.

ในโรงในศาลมากล่าวหาพระองค์ให้ชดใช้ค่าเสียหาย²⁴

เสนีย์ ปราโมช ในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญได้ย้ำว่าถึงบทบัญญัติ การฟ้องคดีต่อพระมหากษัตริย์ว่าจะสร้างความยุ่งยาก เพราะเนื่องจากอาจเป็นการ ทำลายรัฐธรรมนูญได้

"ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า การที่ออกรัฐธรรมนูญนี้ไป ไม่ใช่เป็นครั้งแรก พระมหากษัตริย์จะมาใครได้ ความจริงที่เป็นมาแล้วแต่เดิม จะว่าฟ้อง แล้วมันยุ่ง ศาลของท่านจะเอาท่านมาเป็นจำเลย เข้าคุกเข้าตะราง แล้วพระมหากษัตริย์อยู่เหนือกฎหมายต่างๆ กฎหมายนั้นเป็น การมากกว่า คำว่าเหนือกฎหมาย ได้กฎหมาย พระมหากษัตริย์เหนือ กฎหมายหมายความว่าท่านเป็นองค์รัฐาธิปัตย์ อำนาจสูงสุดในการ ออกกฎหมายอยู่ที่ท่าน แต่เวลานี้ไม่อยู่ที่กษัตริย์ อำนาจออกกฎหมาย อยู่ที่สภา ท่านเองอยู่ใต้กฎหมาย กฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่นี้มีอยู่ อย่างเดียวว่า เราจะเขียนลงไป อยากจะให้ฟ้องท่านเลย ก็เป็นการ เสื่อมทางจิตใจ เป็นเรื่องที่ทำลายรัฐธรรมนูญ ถ้าเพื่อเราเขียนลงไป แล้ว รัฐธรรมนูญจะไม่มัน จะมีผู้คิดทำลายอยู่เรื่อย แล้วข้อที่ว่า พระมหากษัตริย์จะอย่างไรนั้น ความจริงตรงกันข้าม²⁵

ท่ามกลางการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางของทั้งฝ่ายที่สนับสนุนและ โต้แย้ง นายเลียง ไชยกาล ได้ชี้ให้เห็นว่าในการบัญญัติกฎหมายต้องไม่นำไปปะปน กับการปฏิบัติในความเป็นจริง และกฎหมายที่บัญญัติเป็นลายลักษณ์ ต้องคำนึงถึง ความยุติธรรมให้แก่ทุกฝ่าย

"คล้ายๆ กับเวลานี้เรามาตกลงกันเขียนบัญญัติสำหรับเส้นบรรทัด ที่จะเดิน เพราะว่าประเทศไทยต่อไปข้างหน้าย่อมจะมีลัทธิต่างๆ

²⁴ พระยาอรรณการีย์นิพนธ์ (สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 14 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 วันเสาร์ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 184-186.

²⁵ หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช (กรรมาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 15 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492 ใน วันจันทร์ ที่ 17 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 214-217.

พรรคต่างๆ ลัทธินิยมพระมหากษัตริย์มาก ลัทธินิยมพระมหากษัตริย์ ปานกลาง และลัทธิไม่นิยมพระมหากษัตริย์อย่างมาก เป็นต้น ต่อไป ประชาชนชาวไทย 18 ล้านก็ย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็น ธรรมดา เมื่อเราจะมาเขียนบัญญัติให้ชัดเจนลงไปว่าพระมหากษัตริย์ ไม่อาจถูกฟ้องร้องในทางใดๆ ได้ คือหมายความว่า จะฟ้องร้องในทาง อาญาก็ตาม ในทางแพ่งก็ตาม ก็ไม่สามารถจะฟ้องได้ ก็แปลในทาง กลับว่า พระมหากษัตริย์มีอำนาจที่จะทำการผิดกฎหมายอาญา ตั้งแต่มาตรา 1 ถึง มาตรา 340 ได้ ต้องแปลอย่างนั้น จริ่งอยู่ใน ธรรมเนียมหรือประเพณี พระมหากษัตริย์ไม่อยู่ในฐานะที่จะทรง กระทำอะไรผิด"

"แต่ทางกฎหมายที่เราจะเขียนต้องเขียนอย่างกฎหมายเพื่อข้อตกลง ไม่ใช่ตกลงด้วยวาจา ในทางปฏิบัติจะต้องเขียนข้อตกลง คือรัฐธรรมนูญ นี้เขียนตราลงไปก็ให้ยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่ควรอ้างทางปฏิบัติว่า ท่านคงไม่ทำอย่างนั้นอย่างนี้ ท่านคงไม่เห็นเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น ท่านก็เป็น ทนายความทำสัญญาให้แก่คู่ความบอกว่าสัญญา เขียนอย่างนี้ไม่เป็นไร การปฏิบัติไม่ทำหรอก ใช้ได้หรือ เราปรึกษาถึงตัวหนังสือที่จะร่างเป็น ลายลักษณ์อักษรตราไว้ให้ปรากฏ ก็ควรแสดงอักษรนั้นซึ่งยังความ ยุติธรรมให้แก่ทุกฝ่าย"²⁶

จากการอภิปรายอันอื้ออึงในอดีตสู่ความเงียบงันในปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญ 2492 มักถูกอธิบายว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาไม่สอดคล้อง กับระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ สถาบันพระมหากษัตริย์และสถาบันทางการเมืองในหลายประเด็น รวมทั้งชี้ให้เห็น ถึงที่มาขององค์กร จัดทำรัฐธรรมนูญในห้วงเวลาดังกล่าวว่าอยู่ภายใต้อิทธิพล

²⁶ เลียง ไชยกาล (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย), รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 15 พิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2492 วันจันทร์ที่ 17 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, หน้า 212-213.

ของพลังฝ่ายอนุรักษ์-นิยมเจ้า อันมีผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม แก่ไขบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่แตกต่างไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ เฉพาะอย่างยิ่งในหมวดว่าด้วยพระมหากษัตริย์

แต่ในขั้นตอนการพิจารณาของรัฐสภาเพื่อที่จะให้ความเห็นชอบต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว จะพบว่าได้มีความเห็นที่แตกต่างเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางจากฝ่ายผู้สนับสนุนกับฝ่ายที่คัดค้าน แม้จะได้เคยมีการศึกษาและชี้ให้เห็นว่า ในรัฐสภาประกอบไปด้วยกลุ่มรอยัลลิสต์เป็นส่วนมาก แต่ในการถกเถียงจะพบว่า ได้มีการโต้แย้งต่อความพยายามที่จะแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวอย่างแข็งขัน (แม้อาจเป็นสมาชิกส่วนน้อยหรือเพียงบางส่วนก็ตาม) ด้วยการอ้างอิงถึงหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นสำคัญ

ซึ่งในการแสดงออกของฝ่ายที่คัดค้านต่อความเปลี่ยนแปลงนี้ก็ได้ใช้เหตุผลและภาษาที่สะท้อนถึง "เพดานความคิด" ในห้วงเวลาดังกล่าวได้เป็นอย่างดี หากรัฐธรรมนูญ 2492 เป็นจุดพลิกเปลี่ยนอันมีความหมายต่อระบบรัฐธรรมนูญของไทยแล้ว จุดพลิกเปลี่ยนดังกล่าวนี้ยังมีได้เป็นผลมาจากความเห็นพ้องกันอย่างกว้างขวางแต่อย่างไร หากมีการโต้แย้งถึงสถานะความชอบธรรมของสถาบันต่างๆ เกิดขึ้นควบคู่กันไปเช่นกัน

ซึ่งหากนำมาเปรียบเทียบกับบทบัญญัติในประเด็นเรื่องอันลวงละเมิดมิได้และการห้ามฟ้องคดีต่อพระมหากษัตริย์ที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญ 2540 และรัฐธรรมนูญ 2550 (รัฐสภาสำหรับรัฐธรรมนูญ 2540 และสภานิติบัญญัติแห่งชาติสำหรับรัฐธรรมนูญ 2550) จะพบว่าในขั้นตอนการพิจารณาขององค์กรจัดทำรัฐธรรมนูญของรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับแล้ว จะพบว่าไม่มีการอภิปรายโต้แย้งเกิดขึ้นแต่อย่างไร เป็นที่น่าสนใจว่ารัฐธรรมนูญทั้ง 2 ฉบับนี้ถูกจัดวางสถานะไว้ในทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมาก รัฐธรรมนูญ 2540 เป็นที่รู้จักกันว่าเป็น "รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน" ขณะที่รัฐธรรมนูญ 2550 มีกำเนิดและความสืบเนื่องมาจากการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 แต่ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม จะพบว่าบัญญัติในทั้งประเด็นนี้ของรัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันแม้แต่น้อยทั้งในเชิงเนื้อหาและลำดับเลขมาตรา หรือหากกล่าวให้

ชัดเจนมากขึ้นก็คือบทบัญญัติในประเด็นนี้ รัฐธรรมนูญ 2550 "ลอก" บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ 2540 มาโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ในด้านหนึ่งจึงสามารถสะท้อนให้เห็นการยอมรับถึงความชอบธรรมของบัญญัติในประเด็นนี้ได้เป็นอย่างดี

ยิ่งหากพิจารณาต่อไปว่าในขั้นตอนการอภิปราย ในองค์กรจัดทำรัฐธรรมนูญ จะพบว่าไม่มีบุคคลใดได้แสดงความเห็นอภิปรายโต้แย้งเกิดขึ้นแต่อย่างไร ก็ยังเป็นการตอกย้ำมากขึ้นถึงสถานะอันลวงละเมิดมิได้ของพระมหากษัตริย์ว่าได้ลงหลักปักฐานอย่างมั่นคงในรัฐธรรมนูญของไทย ทั้งนี้โดยไม่ต้องคาดหวังถึงการให้เหตุผลโต้แย้ง ในหลายประเด็นที่เคยเกิดขึ้นในการพิจารณารัฐธรรมนูญ 2492 ของรัฐสภา ซึ่งในห้วงเวลาปัจจุบันได้กลายเป็นสิ่งที่พูดไม่ได้หรือเป็นการ "ต้องห้าม"

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความเจียบงันในองค์กรจัดทำรัฐธรรมนูญในคราวพิจารณารัฐธรรมนูญ 2540 และรัฐธรรมนูญ 2550 ในทางตรงกันข้าม พื้นที่นอกรัฐสภากลับมีการโต้แย้ง ถกเถียง อันอ้างอิงเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์รวมทั้งการนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในทางการเมืองของหลายฝ่าย ปรากฏการณ์เช่น "เราจะสู้เพื่อในหลวง" หรือ อากา "ตาสว่าง" เป็นตัวอย่างของความอ้างอิง อันเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไป ซึ่งทั้งหมดนี้จะช่วยทำให้เราสามารถเข้าใจและตระหนักถึงเพดานความคิดของสังคมที่มีต่อพระมหากษัตริย์ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก

บรรณานุกรม

- ณัฐพล ใจจริง.(2552). การเมืองไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายใต้ระเบียบโลกของสหรัฐอเมริกา (พ.ศ. 2491- 2500). วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทินกฤต นุตวงษ์. (2555). คำอธิบายพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ฉบับปฐมฤกษ์แห่งสยาม". *วารสารนิติสังคมศาสตร์*. 5 (2).
- ปิยบุตร แสงกนกกุล. (2555). องค์กรกษัตริย์ไม่อาจถูกละเมิดได้คืออะไร. *ฟ้าเดียวกัน*. 10 (1).

รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 13 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492
วันศุกร์ที่ 14 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม.

รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 14 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492
วันเสาร์ที่ 15 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม.

รายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 15 พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับพุทธศักราช 2492
วันจันทร์ที่ 17 มกราคม พุทธศักราช 2492 ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม.

สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. (2534). **แผนชิงชาติไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมานพันธ์.